

Posudek vedoucího bakalářské práce

Eva Slabá: *Konceptuální umění a otázka estetické hodnoty*

Cíl, který si Eva Slabá ve své bakalářské práci *Konceptuální umění a otázka estetické hodnoty*, vytkla, není neambiciózní. Právě naopak, jedná se o otázku, které se mnozí autoři a mnohé autorky snaží kvůli její závažnosti a netriviálnosti spíše vyhnout, zastříti její důležitost či na ni odpovědět prostřednictvím velmi obecných frází, aby se jí nemuseli vážněji zabývat. Touto otázkou je, jak název práce napovídá, umělecký status děl konceptuálního umění, tedy otázka, z jakých důvodů o těchto artefaktech uvažujeme jako o případech uměleckých děl. Tato otázka tedy v důsledku překračuje hranice samotného konceptualismu, protože v této souvislosti musí být nevyhnutelně tematizována i podstata umění vůbec. Vzhledem k tomu, jak radikálně se konceptualismus rozešel s dosavadní tradicí výtvarného umění (kam bývá s ohledem na svou genezi obvykle řazen), nutí nás ptát se, jakou funkci umění plní, jakou hodnotu přináší, případně jaký typ zkušenosti nabízí. Je-li za určující funkci a hodnotu umění považována funkce estetická, spory ohledně konceptualismu nově formulují tradiční otázku po povaze estetická. Za jednoznačnou přednost práce tedy lze považovat již vymezení tématu: autorce se podařilo správně lokalizovat základní problém, který konceptualismus přináší, vyzdvihnout jeho dílčí aspekty a předvést jej na příkladech vybraných děl a teorií.

V postupu výkladu lze identifikovat tři tématické celky; ty se ovšem ne zcela kryjí s hranicemi kapitol, do nichž je text práce rozčleněn: V první kapitole autorka nejdříve představuje vybraného zástupce současné filosofické reflexe konceptuálního umění, knihu britských filosofů a estetiků Petera Goldieho a Elisabeth Schellekens *Kdo se bojí konceptuálního umění* z roku 2010. Úvahy této dvojice nabízí ucelené pojetí fenoménu konceptuálního umění: nejenže vypočítávají hlavní rysy tohoto uměleckého směru, ale zároveň se vyrovnávají i s otázkou povahy naší zkušenosti s ním a otázkou jeho hodnoty. Výklad v první kapitole se ovšem neomezuje jen na představení této teorie, ale posouvá se k druhému tématickému celku, který tvoří kritické výtky vůči vybrané teorii. Ty se soustředí právě na pojetí zkušenosti s konceptuálním uměním a na představu o hodnotě těchto děl coby děl uměleckých. Autorka zde dospívá ke dvěma závěrům: jednak celkem přesvědčivě ukazuje, že Goldie se Schellekensovou nenabízí jasnou a přesvědčivou odpověď na otázku po souvislosti mezi konceptuálním uměním a tradičnějšími uměleckými žánry (stále není zřejmé, jak udržet sjednocený pojem umění, který by kryl obojí), mezi jejich hodnotami a mezi povahami prožitků, které nabízí; zároveň ale autorka poukazuje na zajímavý návrh Goldieho se Schellekensovou (na který lze ovšem narazit i u dalších autorů, jak si je autorka vědoma), a to uvažovat o konceptuálním umění pomocí analogie s literárními uměleckými díly. Tomuto návrhu se pak autorka věnuje v poslední tématické části práce, v níž se obrací k estetické teorii Jana Mukařovského, konkrétně k jeho pojmu motorického či sémantického gesta. Mukařovský jako zástupce recepčně laděných teorií literatury se jeví jako vhodná volba zejména proto, že explicitně pracoval s opozicí idea (námět) díla versus jeho význam coby uměleckého díla, který se snažil uchopit právě prostřednictvím pojmu motorického či sémantického gesta (teoretici konceptuálního umění pak zastávají tezi, že hodnota zkušenosti s konceptuálními díly závisí na ideji díla, na myšlence, kterou dílo prostředkuje).

Jak jsem již uvedl, za přednost práce považuji již samotné vymezení tématu. Zároveň i struktura práce je zdařilá: návrh promýšlet povahu zkušenosti s konceptuálním uměním a jeho hodnoty prostřednictvím vážně pojaté analogie konceptuálního umění s literaturou (případně

tímto způsobem kriticky přezkoumat vybranou teorii konceptuálního umění) se jeví jako nosný. Za nejzdařilejší část práce pak považuji první kapitolu: text je psán srozumitelně, mnohdy čtivě, výklad je dostatečně přehledný, vývoj jednotlivých argumentů a jejich provázanost lze dobře sledovat. Druhá kapitola nabízející expozici Mukařovského myšlenek je pak o poznání schematičtější (na šesti stranách je zpracována interpretačně náročná problematika Mukařovského konceptu motorického/sémantického gesta) a mnohdy vykazuje rysy ne zcela pevné kontroly nad literaturou, z níž autorka vychází, kdy se některé její parafráze až příliš přibližují formulacím z původního textu. Samotné vyhodnocení analogie mezi zkušeností s literárními díly a s konceptuálním uměním je již spíše jen konstatováním dlouho dopředu předjímaného a ohlašovaného výsledku. Nicméně, poslední, již velmi stručná kapitola nabízí původní a velmi přínosný příklad současného konceptuálního uměleckého díla a jeho interpretace (předložené samotnou autorkou díla, konkrétně českou umělkyní Kateřinou Olivovou), který dokládá, že omezovat význam a hodnotu konceptuálního umění na intelektuálně pojímanou ideu nesenou dílem je velmi problematické a že k adekvátnějšímu pojetí nás nasměruje spíše promýšlení procesuálněji pojatého významu a hodnoty díla, například po vzoru recepčních teorií literatury, jako se o to pokusila předkládaná bakalářská práce.

Z formálního hlediska pak práce neobsahuje závažnější nedostatky ani v dodržování citační normy, ani pokud jde o gramatickou a stylistickou stránku.

První konzultace se školitelem nad tématem práce proběhla s dostatečným časovým předstihem před samotným psaním textu. Fáze intenzivnějších prací na textu pak sice započala s jistým zpožděním, ale během doby psaní, která by v ideálním případě mohla být o několik měsíců delší, byla práce konzultována pravidelně a autorka v dohodnutých termínech reagovala na většinu školitelových komentářů a doporučení. V tomto směru považuji spolupráci mezi autorkou a školitelem za uspokojivou.

S ohledem na výše uvedené poznámky navrhuji bakalářskou práci Evy Slabé *Konceptuální umění a otázka estetické hodnoty* k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat jako **velmi dobrou**.

Štěpán Kubalík